

Duration: 3 Hrs

Marks:100

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. All questions carry equal marks.

Q.1. Attempt any one question:

A) Review the development process of Archaeology as a discipline in India.

Or

B) Explain the term 'Archaeology' and discuss its relations with other Social Sciences.

Q.2. Attempt any one question:

A) Explain the pre-historic life of human beings particularly in the Chalcolithic period.

Or

B) Evaluate the key features of the pre-historic period with special reference to Neolithic age.

Q.3. Attempt any one question:

A) Trace the history of Epigraphy and state its contribution to Indian history.

Or

B) How Epigraphy contributed in the various subjects of social sciences? Discuss

Q.4. Attempt any one question:

A) Define the term 'Numismatics' and how this study is important to understand the Indian History.

Or

B) Highlight the key features of Gupta coins and explain as an important source for the writing the Ancient Indian History.

Q.5. Write short notes on any two of the following:

- a) Field Archaeology
- b) Palaeolithic period
- c) Types of Inscriptions
- d) Punch –Marked Coins

*****

(मराठी रुपांतर)

वेळ: ३ तास

एकूण गुण: १००

सूचना: १. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

३. उजवीकडे प्रश्नांसमोरील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न १. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.

अ) भारतातील एक ज्ञानशाखा म्हणून पुरातत्त्वशास्त्राच्या विकासाच्या प्रक्रियेचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) 'पुरातत्त्वशास्त्र' ही संकल्पना स्पष्ट करा आणि त्याचा इतर सामाजिक शास्त्रांशी असलेल्या त्याच्या संबंधाची चर्चा करा.

प्रश्न २. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.

अ) प्रागैतिहासिक काळातील ताम्रपाषाण युगाच्या विशेष संदर्भाने मनुष्याचे जीवन स्पष्ट करा.

किंवा

ब) नावाश्म युगाच्या विशेष संदर्भाने प्रागैतिहासिक काळखंडाच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न ३. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.

अ) पुराभिलेखविद्येच्या इतिहासाचा मागोवा घेऊन त्याचे भारतीय इतिहासातील योगदान सांगा.

किंवा

ब) सामाजिक शास्त्रातील विविध विषयामध्ये पुराभिलेखविद्येचे योगदान कसे आहे? चर्चा करा.

प्रश्न ४. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.

अ) 'नाणकशास्त्र' ही संकल्पना सांगून ही अभ्यास शाखा भारतीय इतिहास समजून घेण्यासाठी कशी महत्वाची आहे ते सांगा.

किंवा

ब) गुप्तांच्या नाण्यांचे ठळक वैशिष्ट्ये अधोरेखित करा आणि प्राचीन भारताचा इतिहास लिखाण करण्यासाठी ते महत्वाचे साधन म्हणून स्पष्ट करा.

प्रश्न ५. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.

अ) क्षेत्रीय पुरातत्त्वशास्त्र

ब) पुराश्म युग

क) शिलालेखांचे प्रकार

ड) आहत नाणी

*****